

رابطه نیت و عمل صالح / عبادت آزادگان چگونه است؟

عبادات افراد نیز بسته به آنکه صرفاً برای تقرب به خدا باشند یا برای وصول به نعمت های اخروی یا نجات از رنج و عذاب های آن درجات مختلفی دارند.

خبرگزاری مهر- عبادات افراد نیز بسته به آنکه صرفاً برای تقرب به خدا باشند یا برای وصول به نعمت های اخروی یا نجات از رنج و عذاب های آن درجات مختلفی دارند. دین اسلام به نیت انسان توجه زیادی کرده و مبنای پذیرش اعمال انسان را نیت قرار داده است. در همین رابطه پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: هرکس بر پایه نیتش عمل می کند. (1)

اصولاً انسان در گرو افعال اختیاری خویش است و اعمال در روح او تاثیر می گذارند و نتایج آنها به خود شخص باز می گردند. بدین دلیل ارزش افعال مساوی نیست، بلکه به تبع نتایج نیک و بد آنها برای فاعل متفاوت است. برخی کارها نیک نامیده می شوند و دسته دیگر "سیء" نام دارند.

راهی که با تبعیت از آن می توان به سعادت و کمال حقیقی دست یافت، راه "مستقیم"، حق و هدایت نامیده می شود و راه های دیگر "باطل و ضلالت" هستند. راه حق تابع نظر فرد یا اکثر افراد نیست، بلکه مجموعه احکام عملی دین راه مستقیم را معرفی می کنند.

مسلمانان در نیایش روزانه خود دستکم ده بار از خداوند می خواهند که آنان را به راه "مستقیم" هدایت کند و در رسیدن به هدف یاری رساند.

روش و اعمالی که از نظر دین پذیرفته شده با سعادت حقیقی انسان تناسب دارند و نوع کار در ارزش امور اختیاری تاثیر دارد. اما مبدا افعال اختیاری و عامل اصلی در تعیین ارزش آنها نیت فاعل است و هر کس با انجام دادن هر عمل تنها به همان مرتبه ای می تواند دست یابد که نیت آن را دارد.

پیامبر اکرم (ص) می فرمایند همانا اعمال به نیتهاست و بهره هر کس همان است که نیت کرده است. پس هر کس به سویی خدا و رسولش هجرت کند، هجرتش به سویی خدا و رسول خواهد بود و هر کس به سویی دنیا هجرت کند بدان قصد که به آن دست یابد یا به سویی زنی تا با او ازدواج کند پس هجرتش به سویی همان چیزی خواهد بود که به سویی آن هجرت کرده است. (2)

با ارزش ترین رفتارها

دو عامل در تعیین با ارزش ترین رفتارها موثر است. یکی خلوص نیت، یعنی انجام دادن کار تنها برای تقرب و کسب رضایت الهی، و دیگری انجام دادن کاری که موجب درک نیازمندی کامل به خدا و موجب تأمین بیشترین درجه رضایت الهی است. در اسلام، با توجه به درجات نیت، عملی که ناشی از نیت خالصانه تقرب باشد، برترین و ارزشمندترین رفتار از جهت نیت دانسته شده است. امام علی (ع) می فرمایند: بهترین عمل آن است که با اخلاص همراه باشد. (3)

عبادات افراد نیز بسته به آنکه صرفاً برای تقرب به خدا باشند یا برای وصول به نعمت های اخروی یا نجات از رنج و عذاب های آن درجات مختلفی دارند.

امام صادق (ع) می فرمایند: بندگان سه گروه اند؛ گروهی که خدای عزوجل را از ترس عبادت کردند، که آن عبادت بردگان است، گروهی که خدای تبارک و تعالی را برای ثواب عبادت کردند، که آن عبادت مزد بگیران است، و گروهی که خدای عزوجل را به دلیل محبت و دوستی او عبادت کردند، که آن عبادت آزادگان است، که عبادت این گروه برترین نوع عبادت است. (4)

همچنین امام علی (ع) می فرمایند: معبود من، تو را نه از ترس مجازات عبادت کردم و نه به طمع پاداشت، بلکه چون تو را شایسته عبادت یافتم عبادت کردم. (5)

در متون دینی، اعمال مختلفی از نظر شکل کار، در زمره برترین اعمال ذکر شده اند که از جمله می توان برترین شکل اظهار بندگی، هدایت انسان ها به راه راست و خیرخواهی برای بندگان خدا را برشمرد.

پیامبر اکرم (ص) می فرمایند: محبوب ترین بندگان نزد خداوند کسی است که سودمندترین آنان برای بندگان او، و استوارترین ایشان در برپایی حق او باشد.

ضد ارزش ترین رفتارها

اعمالی که موجب اعراض و روی بر تافتن از خدا و مقابله با او باشند، شرك، نفاق و تكبر در برابر خداوند و نیز بی توجهی به کسانی که نیازمند محبت و یاری ما هستند و گمراه کردن انسان ها، از جمله بدترین اعمال به شمار رفته اند و کسانی که مرتکب چنین اعمالی می شوند ستمکارترین انسان ها و مبغوض ترین افراد نزد خداوندند.

قرآن کریم در سوره سجده می فرماید کیست ستمکارتر از کسی که آیات پروردگارش به او یاد آوری شد، سپس از آنها روی برتافت.

1- الکافی، ج 2، ص 84

2- حسین بن محمد تقی نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسایل، ج 1، ص 90

3- غررالحکم و دررالکم، ص 155

4- الکافی، ج 2، ص 84

5- بحار الانوار، ج 41، ص 14